

תלמוד. משבטלה סנהדרין בטלה השיר מבית המשתאות (מס' סוטה מח/א)

סיכום משנה ט, יא: משבטלה סנהדרין ... גזרו להפסיק את השירה בבתי המשתאות, כדי למעט בשמחה בעקבות ירידת מצבו הרוחני של עם ישראל. כהוכחה המשנה מביאה את הפסוק: **בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יֵינָן**: לא ראוי לשתות יין מתוך שירה ושמחה של הוללות.

גמרא

משבטלה סנהדרין ...

וממאי ד'משבטלה סנהדרין' כתיב? שאלה: מניין שהפסקת השירה בבתי המשתאות קשורה דווקא לביטול הסנהדרין? הרי הפסוק שהמשנה הביאה **בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתּוּ יֵינָן** אינו מזכיר את הסנהדרין?!

אמר רב הונא בריה דרב יהושע, דאמר קרא (איכה ה' 14): זְקֵנִים מְשַׁעַר שְׁבָתוֹ בַּחוּרִים מְנַגְּנָתָם תשובה: יש קשר בין "זקנים" (הסנהדרין), לבין ביטול הנגינה. **אמר רב: אודנא דשמעא זמרא תעקר** אוזן ששמעה זמרה, תיעקר.

אמר רבא: זמרא בביתא חורבא בסיפא זמר בבית, חורבן בסיפוף, **שנאמר (צפניה ב' 14): [וְרָבְצוּ בְּתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל חֵיתוֹ גּוֹי גַם קָאֵת גַּם כְּפֹד בְּכַפְתְּרֶיהָ יְלִינוּ], קוֹל יְשׁוּרֵי בַחֲלוֹן, חֲרֵב בְּסָף, כִּי אֲרָזָה עָרָה** מחלונות הבתים, שמהם שמעו בעבר שירי שמחה בעיר העליזה, יישמע עתה קולם הנאנח של הקאת והקיפוד. החורבן (הֲרָב) הוא על סף בית זה. הארז ערה (מעורער). **מאי כִּי אֲרָזָה עָרָה? אמר ר' יצחק: בית המסובך בארזים עיר הוא? אלא אפילו בית המסובך בארזים מתרועע מתערער:** בית המסובך בארזים, חזק ביותר, ייהרס אם נשמע בו זמר! **אמר רב אשי: שמע מינה, כי מתחיל חורבא, בסיפא מתחיל כשמתחיל החורבן, בסף הוא מתחיל, שנאמר: חֲרֵב בְּסָף. ואיבעית אימא, מהכא (ישעיהו כד' 12): וְשָׁאֵהָ יָכַת שְׁעָרָה** השד הנקרא שָׁאֵהָ, המחריב את הבתים, מכה בתחילה בשער. "א שהשד הזה הוא תולעת האוכלת את העץ והיא מתחילה בעץ של הדלת. (מס' בבא קמא א/א) **אמר רב בר רב אשי: לדידי חזי ליה ומננח כי תורא** אני בעצמי ראיתי את השד הזה והיה מננח והורס כמו שור.

אמר רב הונא: זמרא דנגדי ודבקרי - שרי, דגרדאי - אסיר זמר של מושכי האוניות ושל מוליכי הבקר מותר (משום שהקצב עוזר להם בעבודתם) ושל האורגים אסור (זמר להנאה).

רב הונא בטיל זמרא, קם מאה אווזי בזוזא ומאה סאה חיטי בזוזא ולא איבעי רב הונא גזר לא לשיר, ביטל את הזמרה וכתוצאה מכך, באה ברכה לכל. עמד מחיר מאה אווזים בדינר ומאה סאה חטים בדינר ולא היה להם ביקוש (אפילו במחיר כל כך זול). האווזים מאוד קולניים. (הוא הקשר בין האווז לבין הזמרה). **אתא רב חסדא זלזיל ביה, איבעאי אווזא בזוזא ולא משתכח** זלזל רב חסדא באיסור זה וכתוצאה מכך, כשהצטרפו אווז אחד אפילו ביוקר, בדינר אחד, לא נמצא.

אמר רב יוסף: זמרי גברי ועני נשי - פריצותא אם הגברים מזמרים ונשים עונות, פריצות היא, **זמרי נשי ועני גברי - כאש בנעורת** אם הנשים מזמרות והגברים עונים, (היצר בוער) כאש בנעורת. **למאי נפקא מינה?** מה זה משנה? הרי בין כך ובין כך, שניהם אסורים? **לבטולי הא מקמי הא** לבטל זה מפני זה. כי אם אינו יכול לבטל את כל השירה, לפחות שיבטל את הדרך השנייה, החמורה יותר (כאש בנעורת).

אמר ר' יוחנן: כל השותה בארבעה מיני זמר - מביא חמש פורעניות לעולם כל השותה יין, מלווה במוזיקת ארבעה כלי נגינה המצוטטים בפסוק הבא (הכינור, הנבל, התוף וחליל) מביא חמש פורעניות לעולם **שנאמר (ישעיהו ה' 11): הוֹי מְשִׁכְמִי בַבֶּקֶר שֶׁכֶּר יִרְדְּפוּ מֵאַחֲרַי בְּנֶשֶׁף יֵינָן יִדְלִיקָם, וְהָיָה כְּנוֹר וְנֶבֶל, וְתֵף וְחָלִיל אֵלּוּ כֻלֵּי זִמְרָה עִיקְרֵיהֶם, וּבּוּדָאֵי הוּא הִתְכוּוֹן עַל כֻּלָּם אַחֲרָיָם וַיִּין מִשְׁתִּיָּהֶם וְאֵת פִּעַל ה' לֹא יָבִיטוּ. מה כתיב אחריו? (ישעיהו ה' 13): לֵכֵן גָּלָה עָמִי מִבְּלִי דַעַת - שגורמין גלות לעולם. וּבְבוֹדוֹ מְתִי רָעַב - שמביאין רעב לעולם. וְהִמּוֹנוּ צָחָה צָמָא - שגורמין לתורה שתשתכח מלומדיה. (ישעיה' ה' 15): וַיִּשָּׁח אֶדְם וַיִּשְׁפֹּל אִישׁ - שגורמין שפלות לשונאו של הקב"ה, לשון סגי נהור ואין איש אלא הקדוש ברוך**

הוא, שנאמר (שמות טו 3): ה' איש מלחמה, ועיני גבהים תשפלה - שגורמין שפלות של ישראל, ומה כתיב אחריו? לכן הרחיבה שאול נפשה ופערה פיה לבלי חק וירד הדרה והמונה ושאונה ועלז בה.

הלכה. רמב"ם, הלכות ברכות

ה, יג: שלשה שאכלו, ויצא אחד מהן לשוק החוצה, קוראין לו כדי שיכוין לשמוע מה שהן אומרים, ומזמנין עליו, והוא בשוק הוא עונה עמהם את ברכת הזימון מהמקום שהוא עומד בו, ויוצא ידי חובתו. ולכשיחזור לביתו, יחזור ויברך ברכת המזון לעצמו כשיחזור לבית שבו הייתה הסעודה, יברך לעצמו את כל ברכת המזון. אבל עשרה שאכלו, ויצא אחד מהן לשוק, אין מזמנין עליו עד שיחזור למקומו, וישב עמהן. אין זה כבוד להזכיר שם ה' (אלוהינו) והוא בחוץ.

ה, יד: שלשה שאכלו כאחד, וקדם אחד מהן, וברך לעצמו בלא זימון, מזמנין עליו ויצאו השנים ידי חובת זימון בדיעבד. והוא לא יצא בזימון זה, שאין זימון למפרע מאחר וברך את ברכת המזון.

מוסר. שערי תשובה לרבינו יונה, שער ג.

קעח) [זה דבר] כת שקרים. ענין הכת הזו נחלק לתשעה חלקים.

רבנו יונה מחלק את השקרנים לתשעה סוגים: הסוג הראשון,

[החלק האחד סוג ראשון של שקרנים]: איש כזב, אשר תורה עזב, וירע וישחית במענה פיו הוא שולל, כמו המכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בשכר שכיר אומר לרעהו 'לא קיבלתי ממך שום דבר לשמור, לא פיקדון, לא ממון (= תשומת יד), לא הלוואה, שנאמר (ויקרא יט 11): ולא תכחשו ולא תשקרו איש בעמיתו.

וכן העונה ברעהו עד שקר, שנאמר (שמות כ 13): לא תענה ברעך עד שקר. [ומן החלק הזה] כלל התרמית והאונאות במסחרים ובשותפות, שנאמר (ויקרא כה 14): אל תזנו איש את אחיו, ונאמר (תהלים נה 12): ולא ימיש מרחבה תך ומרמה, הצדיק מצטער שהרשעים ממלאים את רחובה של עיר מ'תוך' (= שקר) ומרמה. ונקרא איש און, ונקרא בליעל, והוא כבד עון בכתות הרשעים, כאשר הקדמנו בשערי יראת חטא. ומדות זה איש האון, שהוא קורץ בעיניו ומולל באצבעותיו, כמו שנאמר (משלי ו 12-13): אדם בליעל איש און [הולך עקשות פה] קרץ בעיניו, מלל ברגלו משפשף זה על זה (רש"י), מרה באצבעותיו.